

P. 11
34

Nu se impro-
mută acasă.

ANUL II. No. 13

1 DECEMBRIE 1935

APOSTOLUL

REVISTĂ DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ

ADMINISTRAȚIA CERCUL DIDACTIC PIATRA-N

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL PIATRA NEAMȚ

3.517

17580

D-sale

Domnului *C. Turcu, prof.*
Liceul Petru Poni
com. *Piatra*
jud. *Meaut*

A P O S T O L U L

REVISTĂ DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ

APARE ODATĂ PE LUNĂ
SUB ÎNGRIJIREA CERCULUI DIDACTIC PIATRA-N.

Comitetul de conducere și colaborare :

V. GABOREANU, S. PURICE, C. LUCHIAN, V. SCRIPCARU,
EUFR. SĂVESCU, ION DRAGAN, C. TURCU, V. ANDREI,
I. TĂZLĂOANU, EUFR. MANOLIU, ALEX. GHEORGHIU,
M. AVADANEI, D. HOGEA, V. DORNEANU, TEOFAN
MACOVEI, N. PODOLEANU, I. PAPUC, D. ȚIPA,
M. STAMATE, I. RAFAILĂ, I. STROIA.

ABONAMENTUL 60 LEI ANUAL, plătit în două rate.
Abonament de susținere 200 lei anual. Cine achită acest abonament,
face parte de drept din membrii cercului de colaborare al revistei.
Corpul didactic pimar din jud. Neamț, vor achita abonamentul în
două rate de câte 30 lei prin d-nii delegați însărcinați cu plata salariului.
Prima rată se va achita din salariul depe luna Noembrie, iar a II-a rată
din salariul depe luna Febr. Ceilalți abonați vor achita prin mandat poștal

S U M A R

Incepem al doilea an	V. GABOREANU
Locul cărturarului orășean în acțiunea de culturalizare sătească	VICTOR ANDREI
Biserica și rolul ei social	CONST. TURCU
O privire asupra voinței (traducere)	EUFR. MANOLIU

Literatură.

Bilanț nostalgic	V. DORNEANU
Autobiografie	
Nihil	
Cetatea Neamțului	ION VESPREMIÈ
Ereditatea și specificul protoplasmatic	ION TĂZLĂOANU
Cultura formală	M. AVADANEI

INCEPEM AL DOILEA AN...

„Apostolul“, revista învățătorilor din jud. Neamț, începe cu acest număr, al doilea an de existență.

Această revistă s'a născut, din dorința învățătorilor din județul nostru, de a avea un mijloc de exprimare a gândurilor, de a da la iveală diferite încercări și rezultate didactice, încercări literare și comunicări de ordin profesional.

Acei cari au făcut începutul, au pus la dispoziție pentru un an de zile, mijloacele materiale pentru existența revistei.

Rezultatul a fost că învățătorii în unanimitate, au sprijinit revista, atât moral cât și material.

Am făcut apel la colaborarea colegilor noștri din învățământul secundar și l-am avut neprecupețit, pentru care noi le mulțumim și tot odată îi rugăm să ne dea acelaș concurs și de acum înainte.

Școala primară, nu poate avea rezultate reale, fără a fi în legătură cu școala secundară.

Problemele ce se pun învățământului primar, interesează și învățământul secundar, deci nu înțelegem să lucrăm decât împreună.

Din colaborarea sinceră a colegilor din învățământul secundar, cât și cel primar, am dori să apară realizări mai bune pentru promovarea învățământului.

V. GABOREANU

Locul cărturarului orășean în acțiunea de culturalizare sătească

Le este dat unor cuvinte consacrate, să sufere calvarul înțelegerilor și aplicărilor strâmbe; firme somptuoase, să ascundă ca pe o prăvălie falimentară, roștul trunchiat al unor noțiuni total îndepărtate ca sferă și conținut, de înțelesul lor primitiv. E soarta acestor doi termeni, „cărturar” și „culturalizare”. Circulația lor intensă, utilizarea cu socoteală și mai ales fără, le-au compromis grav. E riscant astăzi pentru cercetătorul cărților, să le întrebuițeze curent în vocabularul său. Faptul e curios, dar e și nedrept. E curios, căci la noi nu se cunoaște disprețul de carte. O spune doar afluența spre școli, a proaspetelor generații. Tocmai circulația mare pe care o au aceste cuvinte, indică măsura în care sunt căutate de o opinie publică dornică de lumină. E și nedrept, căci deși posesor al unei minunate culturi poporane, statul nostru, în înțelesul cult, occidental al cuvântului, a sărit din medieval, dacă nu din antichitate, în plină viață contemporană. Evident că numai o intensă și largă viață spirituală va constitui blazonul care ne va îngădui înglobarea în statele europene, știut fiind că astăzi, numai bunul spiritual acordă posesorului său, titlul de nobleță.

Deci, nu de dorința de lumină suntem văduviți. Ci mai curând de lipsa unor directive în orientarea într'un mediu care nu ne e încă total cunoscut, de lipsa unui discernământ în alegerea valorilor care ni sunt proprii, într'un cuvânt de lipsa unui spirit critic, cum plastic l'a numit profesorul dela Iași, G. Ibrăileanu.

În calea ideilor și formelor de viață venite din Apus, noi n'am pus dreapta și necesara acțiune de selectare. Necontrolate, au pătruns așa cum pătrund în satul fără poarta jităriei, toate bunurile și mai ales toate relele care au alimentat verva necruțătoare a lui Carageale. Și profesorul ieșean, acuză pe cineva de lipsa dela datorie: pe intelectual, pe cărturar cum l'am numit noi. El a uitat să pună mâna pe sita criticii acerbe. Mulțumindu-se să se lumineze numai pe sine, a uitat că morala e dubletul culturii și că răul iscat, poate să-l atingă și pe dânsul.

Așa, au năvălit în spirite și în formele de viață, noianul relelor care, în suficiență măsură, au condus la criza sufletească ca și materială de astăzi. Departe de noi gândul să ne alăturăm cohortei de acuzatori, care umplu răspântiile vieții noastre publice. Cu toate că aci scopul ne este altul, nu ne putem opri totuși să amintim, că ceea ce mărește astăzi firescul conflict dintre generații, — conflict ce se poate urmări pretutindeni: în parlament, în presă, în revuistică, în gândire, — nu e decât fatalul proces, pe care generația de astăzi, îl face celei trecute, la căpătâiul unei epoci de ilustre realizări dar și de amarnice greșeli. Până una, alta, plutim în confuzie. Confuzie în spirite, în determinarea valorilor. Iată de ce se impune, înainte de a arăta ce a făcut și ce poate face cărturarul din târguri pentru luminarea

maselor rurale, să procedăm didactic, fixând noțional termenii de care ne ocupăm.

Ce este un cărturar?

Mai obișnuit e francezul, venit din latină, intelectual. Intelectual, după înțelesul reai, e omul cu intellectus, cu dispoziții pentru lucruri safltești, doritor și capabil deci de lumină spirituală. Cărturar ar fi socot, ceva mai mult: omul care se ocupă cu cercetarea cărților, care culege de acolo podoabele duhului.

În înțelesul acesta de luminător de sine, el poate fi și un profesionist. Dacă vrea, sau dacă e obligat de nevoile existenței. Câștigător al unei diplome, el și-o poate valorifica profesând medicina, avocatura, profesoratul, fiind funcționar, etc. Poate însă să nu fie. Să învețe numai din pură nevoie de lumină, de pătrundere a tainelor din jur. Nu va fi prin aceasta mai puțin un cărturar.

Căci titlul acesta hotărît nu se decerne, se capătă. La noi, dacă întâlnim des tipul intelectualului profesionist și cunoaștem din nefericire, pe cel cu diplomă dar fără slujbă, cu greu ne închipuim un cărturar fără titlu oficial. Aiurea însă, sunt destui. Persifiând această autohtonă socotință, scriitorul Tudor Arghezi, într'un număr din ale sale, „Bilete de Papagal“ ne arata tipuri de cărturari apuseni uneori, sub haina petecită a hamalilor din porturi.

Iar avocatul și pasionatul călător Radu Rosetti, povestește că a întâlnit pe drumurile Norvegiei, un vizitiu, —se pare că nu era ultimul—, care cunoștea pe Carmen Sylva din poeziile publicate și care citise pe Goethe în original.

Mai mult. Cărturarul, omul iubitor de lumină, poate fi găsit în orice colț de țară, dacă îi este dat să răsară. Nu e o condiție necesară, să trăiască la orașe.

Așa în Franța, marii creiatori n'au trăit numai la Paris. Poetul provansal Frederic Mistral, autorul minunatului poem rustic Mireille, șeful școalei felibrilor și promotor în acelaș timp al unei mișcări panlatine, trăiește o viață întreagă la Maillane, un sătuc, primind prieteni din lumea întreagă. Acolo, s'a dus și Alecsandri al nostru, însuși, laureat al felibrilor pentru a sa „Latina giră“.

Evident, poate trăi oriunde (e drept că acolo unde vor fi biblioteci bogate de o obștească folosință, existența cărturarului va fi mai înlesnită).

Dacă ne ocupăm aci de intelectualul orășean, o facem pentru motivul că la noi, în centre urbane, abundă posesorii de diplome. În număr mare pe un spațiu mic, inflația școlară a creat adevărate centre geografice de purtători de tiiluri. Am putea sta în privința aceasta, umăr la umăr cu țările apusene. Și totuși, ce departe suntem de ele! Căci în puține locuri pe glob, vom întâlni distanța care există la noi între cărturari și mulțime.

Neexistând ca aiurea o puternică difuzie culturală, care în timp să fi mers în proporție cu creșterea numărului reprezentanților culturii, lumina cărții n'a putut deveni la noi un bun public.

Lumină prin carte, care nu înseamnă odată trecut hotarul satului, teoretizare, ci putința de a utiliza practic datele culturii.

Căci sensul culturalizării, acesta este. Nu speculație stearpă.

Nu un țaran bute de carte și cu bătătura pârloagă ne trebuiește; ci un țaran prins în mrejele formelor tehnice ale muncii, îmbinate cu virtuțile spirituale rămase din trecut și pe care cartea și cărturarul i le pune la îndemână și i le sudează.

Nu e o taină, că la noi culturalul nu face simbioză cu socialul. Cultura, marea lumină, nu e încă un bun care să fi fost expropriat ca cel funciar în folosul marelui mulțimi: e încă un privilegiu, cum am mai spus, al purtătorilor de diplome.

Rolul cărturarului nostru e deci neasemănat. El nu are dreptul să stea în turnul lui de fildeș, surd la chemarea unei lumi care are nevoie de dânsul și nici să fie ușuraticul care se poleiește pe sine, nenorocind pe alții.

Cum au răspuns cărturarii și mai ales cei orășeni, la această chemare?

De origine obișnuit rurală, intelectualul a venit în oraș să aducă moravuri nouă, și să înlocuiască lipsa unei burghezii naționale. Cum și-a făcut datoria, vedem. Deseori a sfârșit prin a uita pe cei rămași acasă. Intrat în politică, a activat așa cum se face la noi: pentru sine. Dar pentru sine nu e pentru altul.

Iată de ce abătându-se dela adevăratul rost, el a greșit drumul. Nesudând suficient port-altoiul de virtuți — pus în desaga cu care a pornit de acasă — cu bunurile câștigate în școlile luminii, el a trădat pe cei rămași în urmă. Iată de ce la programe frumoase, la pletora de soluții, asistăm la realizări odioase. Căci fără accente dramatice, adevărul e acesta: nu ne-am făcut datoria noi, aceștia din târguri. În loc să instaurăm în orașe tot atâția centri motori de viață vie spirituală, — nu suntem atâția doar? — noi le-am transformat în viespare, în cuiburi de intrigă și false credințe.

Realizări în lumea satelor?

Evident, sunt. Întâlnim excepții onorabile. Sunt mai ales cercurile culturale ale învățătorilor și cele pastorale ale preoților. Le-am urmărit. Săptămânal, ei ies din clasa obligațiilor profesionale sau urcă treptele amvoanelor și din rodul cărților, — pe care spre cinstea lor le celesc —, ei împărtășesc pe cei dormici de lumină. E vrednică munca lor, e minunată, de curat și neobosit elan. Dar din nefericire e incompletă, e sortită deseori risipei, ca munca meșterului Manole din baladă, sau ca a lui Sisif din mitologie.

Intr'o atmosferă care se viciază, sunt slabe încercări de lămpezire. Sunt drumuri care se repară trudnic, în fața puhoiului cutropitor al moravurilor politice.

Căci cine să-i sprijine? Orașul? Dar acesta i-a trimis din plin obiceiuri urâte, moda, înmulțirea trebuințelor, boalele sociale plăcerea în locul datoriei ș. a. m. d.

Orașul a făcut doar din țaran deseori, un profesionist electoral și de aici au curs fluvial, valuri de elocință mincinoasă. Soluția care se impune, e simplă ca tot ceea ce e adevărat. E o problemă morală, cu o soluție morală. Falșa concepție de viață pe care ne-am făurit-o, e obligatoriu să ne-o schimbăm.

Nu e greu. Căci secolul acesta e un secol sceptic. Credințele au murit pe rând. Ce ne mai mișcă acum? Nimic sau

aproape nimic. Și totuși există o cale a întoarcerii, care e și calea cea dreaptă a vieții. Ne-o arată marele Carlyle: „Eu proorocesc că lumea va deveni încă odată sinceră, o lume credincioasă cu mulți Eroii întrânsa o lume Eroică. Atunci va fi o lume biruitoare, răciodată până atunci”¹⁾.

Nu vi se pare că bătrânul Carlyle are dreptate? Socotim că tocmai de adevăr și credință, avem mai multă nevoie astăzi, când suntem chemați să intrăm în sate cu vorba sau cu scrisul, în satele, dela care așteptăm cea mai mare revoluție românească: naționalizarea orașelor și care așteaptă dela noi lucru alături cu cărturarul sătesc. Fără această obligație morală împlinită, totul e spoială sau piericiune, căci și vorba ca și condeiul pot fi atât de adesea, arme cu două tăiușuri.

O acțiune de difuzare a culturii, de aci trebuie să pornească. În desfășurarea ei va trebui să se sprijine pe două principii fundamentale:

1. Cunoașterea precisă a mediului. Noi trebuie să salutăm faptul că sociologia românească, prin d-l prof. Gusti, a deslegat o problemă, care înseamnă pe lângă un pas înainte în știință, dar și un drum nou în acțiunea de luminare a maselor românești. Metoda monografică e cunoașterea științifică a vieții sătești. În aplicarea ei, sunt mobilizați și scoși la lucru pe teren, toți îndărătnicii bibliotecilor. Cu învierea unei științe, socotim că învie și pentru noi o eră nouă.

2. Organizarea sistematică a muncii și alegerea metodei de lucru, socotim că e încă un principiu de care trebuie să se țină seamă. Aci intrăm în lupta deschisă cu întunerecul și reaua voință. Aci doctorul se cere a fi bine pregătit. Căci nu tot ce se găsește în sat e rău. Sunt și lucruri minunate. E acea comoară de virtuți, e arta și literatura poporană, sunt însuși forme de viață, pe care vorba și fapta nepriceputului, pot să leucidă. Un om pregătit va fi bine venit să-și pună glasul și scrisul, în slujba acestei chemări minunate. Conferințe, reviste, cărți, iată ce poate da târgovețul. Și cu bucurie însemn aci pe lângă lucrul echipelor regale, lucrul vrednic al Universității cernăuțene. A inaugurat sistemul Universităților țărănești cu programe necăpând nimic din cunoștințele necesare vieții rurale și conferențieri selecti, care s'au scoborit duminical între cei umii.

Cărțulia care strânge rezultatele obținute, (L. Topa: Universitatea țărănească, teoria și practica ei, Cernăuți 1935), se prezintă și ca un ghid în această privință.

Și iarăși, în Roman, apare o revistă pentru popor în genul „Albinei”. Se numește „Solia” și e scoasă de un grup de tineri avocați, profesori, ingineri, funcționari, strânși în jurul societății culturale „Al. Vlahuță”. Condeie pricepute, înfățișează dela număr la număr chestiuni ce-l interesează pe țaran. E o muncă fără rezultate lucrative pentru ei desigur. Dar socot că e lucrarea cea adevărată și în privința aceasta, tinerii dela Roman sunt pe drumul cel bun.

Rămâne ca pilda lor să fie imitată.

VICTOR ANDREI—Profesor

1) T. Carlyle—Eroii pag. 287 trad. Antoniadă.

Biserica și rolul ei social

Conferința rostită, sub acest titlu, în ziua de 29 Octombrie a. c., de către domnul I. D. Ștefănescu—profesor la Universitățile din Paris și Bruxelles, trebuie considerată drept o fericită complectare a desbaterilor dela conferințele precești, din acest an; și, mai ales, drept o fericită deschizătoare de drumuri.

Distinsul conferențiar, atât de cunoscut și simpatizat în tinutul nostru, a declarat, dela început, că nu va emite nici o teorie nouă, nici nu va rosti soluții definitive. Ci va încerca, numai, să deschidă ferestre largi, prin care să îndrăznim a privi, împreună, în adâncul orizontului vremii noastre sbuciumate.

Ce lucru interesant și cât de frumos îi spus!

Dar, mai întâiu, există „un sbucium al vremii noastre”, despre care să se poată vorbi? Conferențiarul arată, cu lux de amănunte, fără putintă de contrazicere—și noi cu toții o știm—că trăim într'o stare anormală, din toate punctele de vedere, mai ales dela războiu încoace. Vremea noastră se aseamănă minunat cu un ocean, ale cărui valuri știm că se frământă, vijelios, chiar după ce a trecut furtuna. Vieța socială a epocii noastre are ceva mult deosebit de vieța altor epoci. Popoarele au de suportat mari greutăți materiale și morale. Nu numai România noastră, ci Europa întreagă și chiar lumea toată se resimte adânc de cutremurul care a sguduit temeliiile așezărilor omenești, din acest început de veac.

Se vorbește, mereu, despre „nefericirea omului”. Și intelectuali de mare prestigiu au declarat-o net, că această nefericire se datorește falimentului științei, care a robit sufletele și le-a mecanizat. Știința a dislocat, din sufletul omului, credința de veacuri, în care au crescut și au trăit strămoșii. Și marea nefericire vine de aici: falimentul științei s'a complectat cu un conflict acut—conflictul cu Religia. A trebuit, deci, să mai vie și acest nou conflict, ca și cum religia nu ar fi avut destule greutăți în sânul ei, cu atâtea alte confesiuni și secte, câte au apărut, ca niște paraziti, pe vrednica tulpină a Ortodoxiei.

Asa dar prestigiul și marea autoritate a religiei și a Bisericii au slăbit mult. Și au slăbit tocmai din pricina unei lumi rebele și rău intenționată, care, depărtându-se a început chiar să defăimeze biserica—sub cuvânt că cere descătușarea din forța, din greșala, din iluzia ei.

Câteodată chiar Statul însuși a devenit adversar al bisericii. Căci ce altceva a fost revoluția franceză, decât o revoluție împotriva bisericii? Ca să nu mai vorbim și de recenta revoluție rusă—distrugătoarea, din temelii, a credinței de veacuri. Așa s'a desprins biserica din vieța de

toate zilele, că omul veacului nostru mecanic și automat are, în general, în viață, numai de trei ori legătură cu biserica: La naștere, la căsătorie și la moarte. Fără să mai vorbim că prima dată nu e cu voința lui, a doua oară... nu știe de ce și a treia oară nu mai are cum să știe...

Stăm nedumeriți și ne întrebăm cine a avut interesul să sape și să ruineze atâta de adânc temelia și puterea bisericii, care, oricât s'ar vorbi de greșeli, a fost milenii întregi o pârgie de rezistență și de speranță a omului—și în bucurii ca și în nenorociri. Dacă analizăm lucrurile mai cu luare aminte, nu ne e greu să vedem —deși ni-i cam greu să o spunem— că, printre detractorii principali ai bisericii, găsim **Scoala și Știința**. Dar, aici trebuie să o mărturisim cu durere, că însăși biserica își are partea ei de vină, în primul rând.

La început biserica era școală. Și în școala aceasta se învăța o singură știință —dacă o putem numi așa. Aceasta era **Teologia**. Pe încetul, în această minunată școală, care a creiat la noi sufletul și fizionomia întregului popor, biserica a primit, binevoitoare, mosafiri: chimie, matematici, științe naturale, biologie, etc... Mosafirii aceștia, foarte politicoși la început, au devenit îndată chiriași; și din chiriași au devenit stăpâni; în care calitate au scos, câte puțin, lângă ușă, pe vechiul proprietar: teologia. Ba, mai mult, biserica și-a părăsit chiar armele de luptă—metoda de predare a teologiei. A împrumutat, adică, metodele de cercetare ale științelor. Profesorul de religie vine azi în școală și aduce **dovezi** despre existența lui Dumnezeu. Auziți și vă închinați... **dovezi**... Dar ce dovezi aduce oare matematicianul pentru $2 \times 2 = 4$, ori pentru numerele negative, pentru infinit și pentru alte asemenea chestiuni? Nu-i, oare, o absurditate să ceri matematicii să-ți dovedească această socoteală ($2 \times 2 = 4$) evidentă ca o axiomă? Căci axiomele nu se demonstrează. Ele se acceptă așa cum sunt și cine nu le pricepe este un incapabil.

Conflictul dintre biserică și știință, agravându-se din ce în ce, s'a încercat o împăcare—asa de ochii lumii. S'a spus că științele au un obiect și metode de cercetare proprii, care nu se pot confunda și i s'a dat și teologiei o metodă, fără a tine seama că credința e un fenomen și nu un obiect. Gândiți-vă ce ar ieși din fenomenul religios dela Maglavit —căci împotriva tuturor bârfelilor este unul—dacă l-am analiza cu doctori, cu experți și cu metode științifice. S'ar banaliza minune de renaștere religioasă.

Vorbiam de o împăcare între religie și știință. Dar, această împăcare nu a fost și nici nu este de nevoie. Căci știința e cercetătoare. Ea vrea să știe totul și independent de om—de starea la care îl va aduce invențiunile ei. Biserica, dimpotrivă, **știe**. Ea nu cercetează. Ea făurește generații de oameni, pe care-i vrea fericiți. Știința vrea să reușească în țelul ei. Biserica vrea numai să trăiască, chiar

dacă nu ar reuși deplin pe pământ. Căci ea știe că dincolo va triumfa.

Apoi știința n'are morală. Morala ei e în funcție de vreme, de popor, de mentalitate, de grad de civilizație, etc... Asta nu e ceva nou. Amintiți-vă că la Spartani, „să nu furi” însemna să furi, dar să nu te prindă. În știință totul trebuie — imperios. În biserică trebuie numai ce e înalt, veșnic, evanghelic. Și, din această pricină, relațiile între biserică, știință și școală sunt mereu încordate.

Biserica e depozitara unui adevăr veșnic și universal și a unei averi nesfârșite de suferinți și de bucurii, la temelia cărora stau patimile lui Hristos. Primele veacuri ale bisericii sunt sublime. Și dacă se vorbește, în biserică, de un progres, de o renaștere, apoi aceasta trebuie să însemneze apropierea de Hristos — de primele veacuri. Cu alte cuvinte, cine vrea să meargă înainte, în biserică, trebuie să meargă înapoi. Școala, dimpotrivă, e mereu alta. Ea se primenește și se înnoiește necontenit. Scoate pe Aristot și pune în locu-i pe Kant; apoi îl scoate pe acesta și pune pe Fichte; ca, nu după mult, să-l scoată și pe el și să-l înlocuiască prin Bergson, etc.... În alt domeniu, dă afară alchimia și pune chimia; ia istoria filosofiei și o înlocuiește cu istoria socială, pentru ca, la rândul cuvenit, să o înlocuiască și pe aceasta prin etnografie, etc...

Școala filtrează totul. Ea ia tot ce e mai nou și mai bun, din progresul științelor. Ce a fost de bază în veacul trecut, a rămas numai ca titlu de curiozitate — și aceasta numai dacă s'a legat întru ceva cu noutatea veacului nostru.

Vedeți, dar, deosebirea mare dintre școală și biserică. Una e prețioasă prin noutatea — alta prin statornicia ei.

Odinioară școala era a bisericii și biserică a școlii. Dar, de când biserică și-a dăruit școala „școlii”, ea nu mai are școală. Veți zice că are seminariile. Adevărat, dar nici acestea nu sunt complet ale ei. Căci au intrat atei și predau, aici, teologia. Să vă dau un exemplu: La Paris, un ateu recunoscut și înverșunat, e profesor și predă teologia. El vorbește despre Isus, și anume despre **mincluna lui Isus** — dovedind, cu documente, că n'a existat Hristos până prin veacul al IV-lea, căci până atunci nu se pomeneste decât foarte vag despre el.

Auziți și vă cruciți! Să cauți pe Hristos, să cauți Adevărul vieții și Vieța veșnică, în documente, pe care le rod molii și le mucezește vremea! Iată ce fac atei în școala bisericii... Ca să nu mai vorbim de școala cealaltă. Oare s'a pomenit, până acum, undeva vre-un comunist predând lecții de patriotism și dragoste de țară, în școlile militare? N'am auzit...

Dar, relații încă mai încordate sunt între biserică și stat. Și una și altul sunt puteri bine organizate. Statul însă e vremelnic — ca organizare — și cheltuește, în risipă, pu-

terile neamului, pentru idealuri schimbătoare. Biserica e însă eternă, căci etern este însuși Dumnezeu, creatorul ei. Statul s'a creiat alături și deci nu prea are nevoie de Dumnezeu. Iată la Soviete. Iată în Germania. Chiar Franța cochetează cu biserica, de peste drum, și nu i se închină decât atunci când are nevoie de ea pentru păstrarea liniștii în colonii. Ca să nu mai vorbim de Italia, care se face a înțelege prin „**pâinea noastră cea de toate zilele**” — dă-ne Doamne colonii... în Abisinia. Nu, pâinea noastră, nu înseamnă mâncare, nici colonii, căci Isus a zis „Eu sunt pâinea”... Eu sunt pacea... mila păcii... jertfa laudei.

Cum vedem, relațiile dintre biserică și stat sunt destul de complexe—ca și problemele și punctele lor de vedere.

La noi în țară lucrurile încă nu-s tocmai așa de grave. Biserica României e vie, lucrează—cum a fost vie și a lucrat și în curgerea veacurilor, căci dacă cercetăm istoria, o găsim plină de faptele ei. La noi, atacurile vremii asupra bisericii n'au avut mare răsunet. Poporul Român a trăit doar prin **Credință** și prin biserică.

Ca azi în Secuime. Am găsit sate care trăiesc vieța dela anii 1200—1300. Intri în sat și dai de o cetate mare, cu ziduri groase și cu turnuri pe la colțuri. De bati la poarta ei apare veghea, te cercetează, apoi ți se deschide larg, o ușă scârțâind în balamale și încuetoari vechi. Din dosul ei îți apare un preot. El e stăpânul cetății, al satului, al oamenilor. Înăuntrul zidurilor e biserica, iar dealungul lor, locuitorii satului au construit cutii mari de lemn, unde-și depozitează toată agonisita vieții, toată hrana și averea, până la țidulele de bir. De aici, preotul le dă—cât le trebuie, și de câte ori le trebuie—cereale, haine, slănină, acte, etc.... În plus, nimeni nu pleacă din sat fără învoirea scrisă a preotului.

Ne dăm seama cât de puternică este biserica în aceste tinuturi? Păcat că nu are și ortodoxia această forță.

Ortodoxia a slăbit mult. Unde-s mănăstirile noastre—vechi focare de cultură și apărare a poporului? Unde-s predicatorii, iconarii, cântăreții cei vestiți? Unde-s tipografiile de odinioară, care dădeau hrana sufletească a poporului? Unde-s școlile minunate, unde se învăța credința cea mare a poporului, a boierilor și a domnitorilor.

Odinioară, biserica și mănăstirile erau bogate. Azi au sărăcit. Cezarul a luat și ce nu i se cuvenia, omorînd mândreță de organizare, trudă și râvnă. Azi, mănăstirile sunt locuri de lipsă cumplită pentru bieții călugări. Că biserica noastră mai e încă vie, după toate acestea, e o mare minune și mai ales o mare virtute a neamului.

O refacere a faimei de odinioară? Ar veni numai prin școală—prin renașterea școlii mănăstirești, din care să nu lipsească temelia: **Adevărul Evangheliei**.

Numai să fim atenți: Nici biserica singură, cum o

voiau călugării, nici împiedecarea științei și a progresului — lucru pe care nimeni n'are dreptul nici puterea să o facă.

Biserica trebuie să fie împăciuitoare. Ea nu vrea decât să-și recapete locul, prin drepturile ei eterne. Să nu mai fie supusă și umilită, ridicată ori scoborită, după interesele statului.

Biserica să fie independentă. Să nu fie discutată. Ea e o axiomă. Ea cere, cu fericitul Augustin, să credem fără să cercetăm. Așa a crescut și a trăit Neamul nostru Românesc — prin credință. El este fructul bisericii ortodoxe — aceea sublimă alinătoare de suferinți și dătătoare de nădejdi. Pe aceasta s'o sprijinim și s'o ajutăm, ca să ajungă iar la strălucirea de odinioară.

Încă odată, afirm aici, conferința d-lui profesor I. D. Ștefănescu a fost deosebit de interesantă, prin sinceritatea cu care a analizat starea bisericii. Preoțimea care l-a ascultat și noi ceilalți, îi rămânem adânc recunoscători.

CONSTANTIN TURCU

O consacrare a revistei Apostolul

Nu demultă vreme, revista noastră a primit o distinsă cerere din străinătate. Anume, e vorba despre „**Irénikon**“ revista călugărilor din **Amay—Belgia**, ce ne-a trimis următoarele rânduri, pe care le dăm în traducere, din limba franceză :

„**Irénikon** ar fi fericită să poată prezenta lectorilor săi : **Stoide—Turcu, Documente și regeste din ținutul Neamțului.**

Revista noastră, specializată în studii asupra Orientului creștin — în relațiile sale cu Occidentul — își apropie cea mai mare parte din domeniile referitoare la aceste chestiuni. Așa fiind sperăm că veți binevoi să ne trimiteți — pentru o dare de seamă — un exemplar din lucrarea cerută, în schimbul căreia vă vom trimite o dublă justificare.

*Pentru comitetul de redacție
ss) Indiscifrabil“*

Credem că s'a înțeles că e vorba despre numărul nostru de astăvară, în care d-nii C. A. Stoide și C. Turcu și-au publicat acea interesantă colecție de documente. puse la dispoziția d-lor de către părintele Victor Gervescu din Roznov.

O privire asupra voinței

de F. GARCIN

Fiziolofii sunt de acord spre a ne afirma, cum că oameii sunt egali în fața legilor; și tot ei recunosc deasemenea că oamenii sunt inegali ca valoare intelectuală și spirituală. Dacă la părerea lor se mai adaugă și pe aceea a medicilor, aflăm că inegalitatea mintală se dublează în chip grav de o inegalitate vitală. Ași pune cineva în minte să facă să dispară aceste inegalități, ar fi o simplă copilărie, însă a încerca ameliorări individuale, este un act de umanitate și necesitate socială. Doctorii muncesc din toate puterile cu mijloacele pe care le dă știința biologică, educatorii nu se lasă mai prejos, urmând sfaturile psihologilor.

Dar, în timp ce unii educatori au pretins că prin educație se poate totul, sunt biologi cari consideră educația incapabilă de a da rezultate efective. Absolutismul acestor două afirmații este îndoielnic.

Dacă educația este neputincioasă ca să amelioreze lipsa de origine glandulară, biologia de asemenea nu este de ajuns să amelioreze o lipsă de origine spirituală. Fiecare cu rolul său și cu partea sa de dreptate. Dacă examinăm cazul voințelor slabe, ni se pare că o îndreptare posibilă nu poate să rezulte de cât dintr'o educație chibzuită aplicată din prima copilărie. Oricine știe că o educație rea dată în copilărie aduce cu ea turburările cele mai grave în dezvoltarea voințelor celor mai bine concepute ca cinste și adevăr. Noi putem să considerăm voința din trei puncte de vedere: al acțiunii, al opririi și al acceptării. Lipsurile voinței de acțiune se afirmă printr'o slăbiciune de a face o alegere, prin nehotărâre când este vorba de a se decide, prin felul ușuratec când este vorba să întreprindă ceva, prin nestatornicie în cursul acțiunii. Lucrul cel mai curios în manifestarea acestei slăbiciuni, este că bolnavul nu-și dă seama de incapacitatea sa de realizare. Dacă este vorba de un copil, nu-l veți găsi niciodată gata la plecare, din principiu, el este în întârziere, niciodată n'ajunge să-și dea seama de valoarea timpului și necesitățile lui. I-i place să-și amintească de acțiunile din ajun, imaginația sa se complace în a evoca acțiunile trecutului. Trecând la adolescență, pe urmă lu vârsta adultă, această plăcere a trecutului se întinde și se impune spiritului său. El acționează aducând pe ecranul existenței sale, imaginea trecutului. Astfel face bătrânul care-și mângăie energiile sale din trecut, evocându-și amintirile. Acești infirmi ai voinței trăesc cu acțiunile din ajun și transformă în realizări aceia ce n'a fost decât poftă trecătoare. Nu le cereți să-și întrebe trecutul spre a trage o învățătură, care ar îndepărta greșeli viitoare, ați turbura liniștea în care i-i închide depresiunea lor normală. Cel cu voința slabă nu știe să conjuge verbele, decât la trecut, el suferă dacă-l pui să conjuge la prezent, pentrucă-l constrângeți în chip mintal să exprime o intenție care

fuge mai repede de cum a venit. S'ar putea crede că cel cu voința slabă de acțiune găsește o compensație în voința de a se opri. Eroare totală!

Inaptitudinea de a merge înainte se reproduce când este vorba să se oprească. Neputința pentru atac, nu știe să se oprească pe panta unui vițiu, ci se lasă în voia minciunii, a alcoolului, a lăcomiei, fără să reacționeze. El nu știe niciodată să pronunțe cum se cuvine, **da și nu**, cuvinte foarte scurte cu toate acestea, dar cari cer să stăpânești conducerea de sine, înfrânarea personală. Voința inteligentă trebuie să știe să spue **da și nu** la momentul potrivit și chiar cel mai adesea de cum nici nu ne-am gândi, să știe să tacă. Sunt puține cazurile în care omul să nu aiba nevoie de o mare efortare de voința de a tăcea, de cât să observe cum trebuie să vorbească. O mare slăbiciune a timpurilor noastre, se afirmă totemai printr'un regretabil exces de vorbărie. Se vorbește, se fleacărește, se spun nimicuri și nu se acționează.

Vorbăreții, ne-ar face un mare serviciu, dacă ar avea voința să facă o cură de tăcere. Cât privește voința de acceptare, putem s'o considerăm fără frică ca cea mai greu de dobândit. Sunt legiuni de bolnavi cărora, nu numai că au o voință slabă, dar le lipsește cu desăvârșire. Este vorba, în adevăr, să ai voința să accepți o nereușită fără să te lași doborât. Neurologii vă vor spune că toată clientela lor este compusă din aceste sărmăne ființe dărâmate de vre'o nenorocire, de vre'o durere, de vre'o decepție.

De sigur, recomandând această voință de acceptare, noi nu înțelegem să incovoem spiritele sub jugul resemnării fără vlagă și lașe care echivalează cu o sinucidere morală. Este vorba, din potrivă, de a rămâne tare în fața unei nereușite, de a nu se lăsa intoxicat de supărări sau pică, și de a considera nereușita sau decepția, ca punct de plecare a unei noi inițiative. Viața școlară ne dă din belșug lecții în acest ordin de idei: o nereușită la o compoziție sau a unei îndatorii școlare, o problemă pe care n'o putem deslega, o cădere la un examen. În fața acestor supărări școlarești, înaintașele multor altora pe cari ni le rezervă viața, trebuie să ai tăria de voință de a accepta, care ne cruță de a ne lăsa copleșiți, dând câștig de cauză fatalismului. Trebuie să ne opunem posivității fataliste a arabului care se împacă cu orice necaz și care nu reacționează în fața urmărilor lipsei de judecată. Totuși, nu trebuie să considerăm ca voință slabă, spiritul religios care primește o nenorocire prin supunere de ordin divin. Spiritul găsește în acest sentiment o forță considerabilă de rezistență, care-l așează într'o stare de repaus necesar meditației unui nou sbor de înălțare sufletească. Astfel ni se înfățișează diagnosticul râului, acum este vorba să se caute remediul. Mai întâi psihologul va fi bine inspirat ascultând pe biolog. Acesta din urmă face mare caz de exercițiul în aer liber, îngrijiri ce reclamă o nutriție bine înțeleasă, eforturi mușchulare, exteriorizare fizică. Biologul vrea să procedeze prin curățirea tempera-

mentului, alungând toxinele rău făcătoare, prevenind infecțiile ce decurg dintr'o igienă insuficientă, a cărei acțiune are drept consecințe o amortire a mușchilor sau o adormire a creierului. Să ascultăm biologia care vrea să alunge starea de visare a tineretului nostru, să stimuleze starea de lenevie și să lupte contra inaniției spirituale.

Sfătuim pe educatori să puo în joc toate mijloacele, cât de mici, pe care viața școlară le pune la îndemână, de-a înclina voința elevilor spre obiceiuri bune. Școala poate să formeze proiecte de acestea: serbări, jocuri, excursii, curse etc. să chemăm toți copiii să ia parte la elaborarea acestor proiecte.

Trebue, ca acești copii să gândească, să critice, să aleagă, să accepte, să respingă, trebue ca ei să construească. Le vom forma astfel o voință care să delibereze, să selecționeze, să creieze. În această operă de formare a voințelor, ar trebui să ne obișnuim a îndepărta lucrurile inutile, spre a nu admite decât ceace ficcare poate să realizeze prin propriile lui forțe. Puterea de acțiune senzorială va fi întotdeauna fortificată prin intervenția desembrului și a serierei. Vom vedea cu bucurie copiii noștri traducând în desenul liber concepțiile lor, exprimând în fraze scurte și precise criticile și hotărârile lor. Și, în această muncă, nu trebue să dăm voe întrebuintărei verbului decât la indicativul prezent. Conjugarea la timpul **prezent**, este conjugarea omului cu voință tare, cea la timpul **trecut** este cea a omului nehotărât, iar cea la **viitor** este a celui ce exprimă numai proiecte, fără a le realiza. Copilul trebue să spuie întotdeauna **fac și nu voi face**. Convorbirile cu elevii trebuesc, în special, să excludă expresiunile pesimiste, ele trebuesc să fie nutrite de siguranță și bucurie plină de voință, să îndepărtăm propozițiunile de îndoială și descurajare. Tineretul nu să îndoeste de nimic, se spune câte odată. Ei bine! da! tinerceța este frumoasă pentrucă ea nu zăbovește cu îndoială, pentru că ea nu se descurajează, pentrucă ea acționează, execută, pentru că ea respinge sentimentalismul pasiv. Acțiunea trebue, cu toate acestea, să aibă câte odată, un rezultat negativ, acesta ar fi cazul privațiunei voluntare: de exemplu: a se abține de a fuma, a suprima un mers la cinematograf, a rezista tentațiunei de a merge la club, sau cafenea, a-și impune o renunțare de a mânca ceva bun, (o lăcomie). Aceste privațiuni cer o puternică sfortare de voință, și sunt creatoarele unei forțe morale care vor face întreaga valoare a omului. Căci, forța morală este aceia care inobilează pe om, îl face mareț și făurește puterea unei societăți. Prin forța morală pe care o degajează voința sănătoasă de creiază rasele tari și invincibile.

Traducere din „L'Education Enfantine“

EUFROSINA MANOLIU

Bilanț nostalgic

prietenului V. Scripcaru

...Din toată truda noastră de furnici
eternitatea poate-o să rețină
un mușuroi de cărți într'o vitrină
și-un fulger cât un zbor de licurici...

...și în altite scrise cu arnici
vom descifra o amintire lină,
o ieroglifă ștersă și streină,
un semn în timp că am trecut pe-aici...

...înduioșați de lucruri cari-au fost,
spre țărături unde vom simți chemarea
cu greu vom ști cărarea pe de rost...

...vom aștepta în loc, fără cuvinte,
prin lacrimi să se limpezească zarea
ca să putem păși prin labirinte...

VASILE DORNEANU

Autobiografie

...Drept amintiri presate'n cărți n'am roze
nici spini—căci viața-i carte'mprumutată,
am răsfoit-o'n parte netăiată
și m'am distrat privind absent la poze,...

...arareori, ușoarele psihoze
le-a vindecat aievea vre o fată,
sau numa'n gând, la ora inspirată,
la ore mici, o linguriță'n doze...

...nu m'am născut pe lauri, nici în staul,
nici sclavilor n'am dus vreodată trena,
dar nici în sfinți n'am aruncat ca Sauli...

...n'am fost femeie, însă când arena
m'a ispitit ca să-mi arăt calibru,
eu am zâmbit tangent, în echilibru...

VASILE DORNEANU

NIHIL

Copacul vieții își scutură clipele.
 Frunze palide —amintiri— acopăr cărarea
 Peste care, veșnic, înfruntînd depărtarea
 Pasărea uitării—și flîie'n larguri aripele.

Șipotul sufletului bulucește'n iureș
 Peste flori de gînd și spini cari dor...
 Cineva... nevăzut... sfarmă sub picior
 Frumusețile ce plîng și freamătă gineș.

.

Atom viu de foc năzuind Olimpul
 Tae prin hău și senin spre stele o cale...
 Zădărniciile curg pe apa vieții la vale
 În hohotul de rîs al eternului dușman, —timpul!

ION VESPREMIE

Cetatea Neamțului

Pergament rumînesc

Mărturisire-a unor vremi mărețe
 Ne amintești ș'acum străvechea slavă...
 Ce mulți au fost sub zidul tău să'nvețe
 Virtutea și tăria cea Moldavă!

Un crai vestit îți încercă puterea
 Cu tunuri, și cu oaste cu duiumul,
 Plăeși puțini îi năruiră vrerea
 Și rușinat luă spre țară-i drumul

Veac după veac, durat-au lungă punte,
 Ți-au fost cînd bucurie, cînd povară,
 Semeață, de pe vîrful tău de munte
 Strîngeai la piept viteaz moldava țară.

Ruina ta, sub fulgerări de soare,
 Sub giulgi de nea, în chiot de furtună
 Va dăinui, și'n vremuri viitoare
 Ca și'n trecut, povestea să și-o spună...

.

Eu, călător pribeag, în prag de seară
 Cînd umbra ta de-abea se mai cunoaște,
 Un gînd pios adînc mă înfioară,
 Și mă închin ca'n fața unor moaște.

ION VESPREMIE

Ereditatea și specificul protoplasmatic

Începusem încă în anul trecut să scriu în revista învățătorilor din jud. Neamț „Apostolul“, ceva în legătură cu specificul protoplasmatic și rolul acestuia în formarea individualității.—Cu cele spuse acolo, fixasem oarecum jaloanele drumului, pe care îl aveam în gând să-l urmez și pe care încep a-l parcurge.

Nașterea ființelor este condiționată după cum știm cu toții, de existența a două celule zise **gameți**.

Unirea acestora este **fecundația**, rezultatul căreia, este formarea unei celule mai mari: celula **ou**.

Oul se divide și această nouă diferențiere, poartă numele de **ontogeneză**; e o dezvoltare a oului și o diferențiere în țesuturi formându-se astfel **embrionul** (ființa). Ființele sănătoase, normale cum le mai numim, iau naștere din gameți normali (sănătoși). Dacă aceștia au fost atinși în compoziția lor chimică, ori influențați de anumite condițiuni interne sau externe în dezvoltarea lor, ființa ce se va naște va fi mai deosebită ori mai asemănătoare cu indivizii din care s'a format sau din care filogenetic se trage.

Dacă înrâurilor ontogenetice, mai adaugăm pe cele ale mediului înconjurător după ce s'a născut ființa, care diferă dela individ la individ, ne putem explica în parte de ce drumul evoluției fiecăruia dintre noi e al nostru prin ceva specific, caracteristic, oricât s'ar apropia ori încrucișa cu al altora.

Nu tot așa e, când vorbim de ereditate de transmiterea caracterelor esențiale anatomo-fiziologice și psihologice dela părinți la copii.

Oricât s'ar schimba condițiunile externe, interne, de mediu unde se face dezvoltarea oului, ereditatea se menține.

Sunt împrejurări care o pot înăbuși pentru scurt timp, dar aceste caractere pot din nou să apară la a treia ori chiar a patra generație —**atavism**.—

În laboratoare, biologii au reușit ca modificând, alterând mai bine spus compoziția chimică a gameților la diferite animale să producă pe cale experimentală monștri (tipuri anormale). Deasemeni aceștia mai pot fi produși alterând condițiunile de dezvoltare ontogenetică.

Pentru oameni avem cazurile **teratologice**: oameni cu coadă, cu mamele supranumerare, cu păr mult, cu solzi etc. Se constata însă, că părinții lor erau oameni normali și anormalitatea acestora din urmă, a copiilor, n'are altă explicație, decât alterarea gameților (prin alcool cele mai deseori).

Cazurile teratologice la noi sunt variate și sunt răspândite la sate, căci acolo e răspândit și alcoolismul.

În cazurile normale, caracterile anatomo fiziologice sunt transmisibile cum ar fi d. p.: înălțimea, mărimea nasului (familia Bourbonilor) trăsăturile feței etc., apoi stângăcia, îndemânarea, obesitatea, longevitatea, timbrul vocii, anumite ticuri, trăsăturile scrisului etc.

Acelor care încă mai spun, că moștenim dela părinți anumite ticuri și gesturi din spirit de imitație trăind multă vreme cu ei, le răspund printr'o observație pe care a făcut-o marele naturalist Darwin.

În adevăr, acesta citează cazul unei fețe născută în Anglia ce semăna cu bunicul ei. Mai mult, la vârsta de 16 luni a început să ție umeri ridicați, exact obiceiul bunicului pe care nu l'a văzut niciodată.

La 18 luni dispărea obiceiul de a ridica umerii, în schimb căpăta gestul frecării degetului mare cu inelarul, atunci când dorea ceva; era ticul bunicului pe care nevăzându-l nu putem vorbi de **imitație**.

Y. Delage citează alte observațiuni în lucrarea sa: „Structura protoplasmei și teoriile privitoare la hereditate”

Caracterele patologice: artritismul, hemofilia, Sifilisul, afecțiunile nervoase pronunțate (manii, demență, gând la sinucidere ori la crimă) se transmit.—Bolile accidentale: gastuto, nefrito etc. nu se transmit.

Ereditate mai departe sunt și caracterele teratologice pe care le-am amintit mai sus.

Dacă am vorbit de transmiterea caracterelor patologice e bine să ne întrebăm care otrăvuri introduse în corpul nostru modifică chimicul celulelor noastre germinative facilitează ca atare, transmiterea acestor caractere patologice? Nici una cu mai mult succes ca **alcoolul**. Ribot în lucrarea sa „Ereditatea psihologică” citează cazul unei familii de alcoolici care în timp de 75 ani a produs 200 tâlhări și asasini, 298 infirmi și 90 femei cu moravuri ușoare.

Eu voi da învățătorilor căror mă adresez, puțința de a experimenta chiar ei cu alcoolul.

Dacă în timpul clocirii oulor sub cloșcă faceți zilnic o atmosferă cu vapori de alcool veți vedea cum din ouă se nasc pui anormali, cu 3 capete, fără o aripă cu mai multe degete la picioare etc.

Ceia ce numim noi temperament și cu care avem pretenția că lucrăm în școala primară și secundară poate fi vorbind în termeni medicali **sanguin și flegmatic**. Ori din acesta se datorește unui chimism special la baza vieții lui în celulă în masa protoplasmică.

Ori cum până acum am vorbit despre cauze ce pot modifica acest chimism, ar însemna că și temperamentul poate fi schimbat. Rezultatul e cam pe dos: temperamentul nu-l poți schimba pentru că el poartă pecetea nu a unei sau două generațiuni ci el însuș e pecetea atâtor generațiuni. Munca sanguinilor și flegmaticilor în școală în colectivitate nu e ușor calificată.

Calificarea ei se face când dela început educatorul știe să-i împartă pe aceștia și apoi să noteze aparte pe cei flegmatici și aparte pe cei sanguini. Temperamentul ar fi până la un punct ceia ce bine am numi **destin organic**.

Educația trebuie să pună mare preț pe ereditate și să nu uități d-lor învățători că, copii cei din clasa I vă vin înzestrați cu ceva dela natură; fiecare avem o notă dată de natură înainte de a veni la școală. Meritul nostru e a descoperi care e acea notă pe care a pus-o natura pe capul fiecărui dintre noi și de aici încolo veți da și d-vs o notă și aceia e nota la silință la muncă care veți combina-o cu cea întâi și numai făcând așa putem avea pretenția că am apreciat mai aproape de adevăr, dar nu măsurat exact niciodată. În felul acesta s'ar răspunde mulțumitor colegului meu L. Drăgan care grozav se supără când la examene de maturitate a învățătorilor întreabă : ce notezi d-ta ? și i se răspunde : inteligență, voința etc., numai ceia ce trebuie —munca— nu i se răspunde.

(va urma)

ION TĂZLĂUANU—Profesor

Cultura formală

„Mieux vaut une tête bien faite qu'une tête bien pleine“. Montaigne

Fiecare om făcând parte din lume, pe care vom socoti-o în discuțiile noastre ca fiind alcătuită din totalitatea bunurilor culturale specifice, vom consimți să socotim această realitate spirituală, drept o comunitate sufletească, căreia aparține individul, pentru care și prin care, trăesc și se creiază bunurile culturale. Toată experiența omenirii și toate dobândirile spirituale, formează ceea ce cheamă cultură, care, pe plan spiritual, este sinonim cu lume. În fața acestei lumi, se găsește omul, purtător și creator de cultură. Astfel, aceste două realități, lume—om, vor fi factorii educației, a cărei strădanie trebuie să ridice omul de la starea de natură, la stare de cultură. Această dualitate a factorilor educației, presupune și un dublu rol ce are de îndeplinit educația. Întâi, pentru perpetuarea și progresarea, pe scara culturii, a comunității spirituale, educația trebuie să transmită bunurile culturale câștigate, acest tezaur neprețuit, indivizibil sub influența sa. Aceasta este funcțiunea materială a educației și care dă *cultura generală*.

Al doilea și cel mai însemnat rost al educației, este formarea și dezvoltarea ființei omului.

Aceasta este funcțiunea formală a educației, cunoscută sub numele de *cultură formală*.

Amândouă aceste funcțiuni ale educației sunt foarte strâns legate una de alta, căci nu se poate presupune cultură formală fără să se folosească materialul cultural existent, tot așa după cum nu se poate presupune cultură generală fără dezvoltarea omului până la puterea de înțelegere, de interpretare și asimilare a ceea ce se dă, întrucât cultura nu este vie și reală decât prin trăirea, cunoașterea și puterea de asimilare a individului.

Crearea culturală, oricare ar fi ea, devine ea însăși creatoare, numai atât cât individul, prin cultura formală dinamizantă, și-a transformat forțele latente ale spiritului în posibilități de asimilare și trăire permanentă a bunurilor culturale ce i se servesc. Atâta valoare au cunoștințele omului, câtă le poate da și le poate da, atâta cât este în stare să înțeleagă, să asimileze și să primească influențele care să transforme orice bun cultural într'o forță de viață permanentă.

O cultură generală, care prin mulțimea și varietatea materialului, ar depăși puterea de înțelegere și asimilare a individului, l-ar pune pe acesta în situația unui cal, căruia i s'ar pune să ducă în spinare, mai mult decât poate duce și aceasta ar însemna o încetare de a mai putea pași înainte, în cazul cel mai bun, dacă nu o strivire completă.

Deaceea vorbele profetice ale lui Montaigne; „*mieux vaut une tête bien faite, qu'une tête bien pleine*“ trebuiesc mereu repetate și ținute în seamă spre a ne feri de greșala, în care s'a căzut de atâtea ori, a materialismului didactic. „*Intăi știința în serviciul educației, și apoi educația în serviciul științei*“, zice D. G. G. Antonescu și desigur, ce rost ar avea tot materialul, tot tezaurul cultural, dacă nu de a forma oameni, care asimilând bunurile culturale să le transforme în forțe creatoare de cultură, care să îmbogățească patriotismul cultural al comunității spirituale respective, pe care trebuie să o transmită, cât mai înaintată pe scara culturii, generațiile dela una la alta. Funcția formală și funcția materială a educației, nu sunt două procese distincte sau, nici măcar, alăturate; ele sunt adânc întrepătrunse una cu alta într'o totalitate armonică, pe care o poate distruge, însă, neglijarea uneia.

Nu se poate realiza ființa ideală a omului, fără ca acesta să aibă, transformate în sufletul său, în forțe de trăire permanentă, asimilate bunurile culturale câștigate — aici vedem, dar, că patriotismul cultural servește ca mijloc de educare — tot astfel, după cum aceste bunuri nu devin vii și creatoare, decât într'un om „format“.

Funcția formală este educația însăși.

Nu se poate despărți „formarea“ individului de mijloacele prin care se realizează, așa după cum nu se poate despărți, înaintarea pe o cale, de însăși calea aceea.

Amândouă funcțiuni, deci, alcătuiesc un proces unitar și organic, în care funcțiunea formală, este baza esențială a educației. Cultura formală, îndeplinește rolul „formării“ omului în plenitudinea facultăților sale. Ea trebuie să deprindă inteligența cu o funcționare normală, memoria, nici să-și depășească, nici să-și neglijeze importanța; sentimentele să aibă o desfășurare adecvată situațiilor, voința, centrală și periferică, să dea posibilitate individului a se încadra potrivit în comunitatea spirituală respectivă.

Deși funcția formală și cea materială constituie, în educație, un proces unitar, totuși, s'a dovedit, că anumite concepții de viață — în diferite epoci și la diferite popoare — pot distruge armonia organică a acestui proces, exagerând una din funcțiuni, lucru ce a dus la creierea individualităților searbede și fără vlagă, când s'a exagerat rolul funcției materiale — și până acum aceasta a fost păcatul repetat al concepției în educație — și care ar duce — în cazul unei exagerări a culturii formale la creierea de individualități seci și fără posibilitatea unei legături trainice între acestea și comunitatea spirituală respectivă. Rolul culturii formale, însă, nu a fost niciodată exagerat și am putea spune, că nici n'a fost acordat pe cât trebuie. Să ne gândim numai dacă, în educație, se îndeplinește cel mai simplu și elementar rost al culturii formale, de a desvolta, firesc, ființa omului supus educației.

Prin educație nu trebuie să înțelegem numai înmagazinare de cunoștințe, lăsate întâmplării spre prelucrare, ci să se formeze omul, a tinde spre cele ce învață și să aibă putere creatoare a se apuca să le săvârșească și apoi, de săvârșească.

Prin cultura formală, sufletul se înzestreaază cu energii noi pe care apoi, deprinderea, asociind și combinând, reprezentări și fapte, transformă aceste energii în noi dobândiri de bunuri culturale și noi orizonturi ce pot deschide vieții sufletele, într'adevăr formate.

Prin asimilarea patrimoniului cultural existent, sufletul omului acumulează energie și câștigă deprinderea creerii de bunuri culturale.

Acumularea acestei energii, câștigarea deprinderii formării bunurilor culturale și forței creatoare care dinamizează sufletul într'o activitate continuă și rodnică, este ceea ce se cueamă cultură formală.

Această cultură formală trebuie să stea la temelia educației, căci numai cu oameni „formați”, se poate perpetua, păstra și progresa comunitatea spirituală căreia aparținem. Aceasta nu umbrește cu nimic rostul culturii generale, funcția materială a educației, care pe lângă rolul de mijloc al culturii formale din care și acumulează sufletul omului energii, ce le transformă apoi în forțe creatoare, are marele rol de introduce pe individ în comoara comunității sufletești respective de care-l leagă fără putință de despărțire.

După ce am văzut ce însemnează și ce rost are cultura formală, pentru aducerea la îndeplinire a idealului educației, nu mai este nevoie să discutăm asupra locului ce trebuie să-l aibă ea în preocupările noastre de dascăli. Rămâne ca într'un articol viitor să vorbim despre rostul fiecărui obiect de învățământ față de cultura formală și de chipul cum se poate face această culturală formală,

MIHAIL AVADANEI

PAGINA OFICIALĂ

1) Minist. Instr. Publice prin decizia No. 174.739 | 935 recomandă pentru proba orală la ex. de înaintare gr. II al conducătoarelor și învățătorilor din sesiunea Martie 1936, „Pedagogia științifică” de Maria Montessori și individualizarea învățământului și model de fișă individuală de prof. Iosef Gabrea.

2) Comunicați revizoratului școlar dacă ați primit patru exemplare din biblioteca C. E. C. No. 1 (Lecturi pentru mari și mici) care s'a trimis în mod gratuit tuturor școalelor urbane și rurale din țară de către Casa de Economii și Cecuri Postale. Dacă nu le-ați primit vom interveni pentru a vi se trimită.

3) La ord. No. 32236 | 935 al Serv. de Inv. local Iași s'a înaintat de către Revizorat tablou de toți inv. care au fost avansați în grad în anul 1934 (definitivi și gr. II) precum și cei de gr. I, avansați în 1935, pentru ca la formarea noului buget 1936—37 să fie încadrați cu drepturile cuvenite.

4) Minist. Instr. Publice cu ord. No. 192711 | 935 face cunoscut că acolo unde nu sunt săli de clas suficiente pentru a se face școală pe zile întregi, cursurile se vor ține alternativ pe jumătăți de zile, aceasta aranjându-se prin bună înțelegere între învățătorii școlii.

5) Conform ord. Minist. Instr. Publice No. 112698 | 935 învățătorii însărcinați cu instrucția premilitară, sunt scutiți de a lua parte numai la ședințele cercurilor culturale care se țin în zilele de sărbători și duminici.

6) Minist. Instr. Publice cu ord. No. 196139 | 935, a încredințat următorilor normaliști posturile rămase libere în urma transferărilor din acest județ:

Botez Const. p. I, Mastacăn Nechit; Asoficăi V. Ioan p. III, Bălănești; Popa Gh. Virgil p. IV, Mastacăn-Mastacăn; Sopron Vasile p. I, Dârboia Bălănești; Cazacu Ioan p. I, Călugăreni-Călugăreni; Brandă Petru p. V, Ruseni-Borlești; Mustea Vasile p. III, Audia Hangu; Agapi Dorina p. II, Grințieș Bistricioara; Dăscălescu C. Elena p. II, Cârliși Șt. cel Mare; Arhirie Lamatic Ana p. II Dragomirești-Mastacăn; Ostahie Eufr. p. III Crucea-Crucea; Mrejeru Viorica, Cârnu-Bicaz p. II; Gătej Ana p. II Cotârgești-Broșteni; Popescu L. Raveica p. II Vlădiceni-Bălănești; Surica Gabriela p. II Negoești-Dragomirești,

7) Aducem la cunoștința colegilor că Serv. de Invățământ Iași, a înaintat Inspectoratului local, toate dosarele învățătorilor cari au cerut inspecție specială pentru gr. II.

În urma verificării actelor, următorii învățători, au actele complete conform art. 119 din lege și urmează să li se facă inspecție specială :

Avadanei Mihai, Achiriloaei Vasile, Bicăjanu Cleopatra, Ceaușu Gh., Florea Ludmila, Ghiorghieș Const., Iliescu Alex., Lămătic Ioan, Lăcătușu Elena, Lefter Eleonora, Popovici Gh., Romanescu Const., Ungureanu Marieta, Vasiliu Elena, Podoleanu Petru.

Următorii învățători, nu au actele complete cerute de art. 119 și urmează să le înainteze de urgență, conform ordinelor ce vor primi, altfel nu li se poate face inspecție specială :

Adăscăliței Gh., Agapescu Victoria, Adamescu Virginia, Apopei Vasile, Agapescu Gh. Vasile, Arsintescu Sava, Arsintescu Maria, Afloarei Vasile, Alexandrescu Adela, Agapescu Natalia, Andriescu Natalia, Apopei Natalia, Bordea Dumitru, Burlacu Gh., Barcan Spiridon, Berbece Vasile, Bărlădeanu Minodora, Brânză Elena, Bulai Rozina, Băhneanu Safta, Băhneanu Gh., Baltă Gh., Balan Fioteia, Brașoveanu Maria, Bogdan Maria, Bogdan Const., Condurachi Aristița, Constantinescu Gh., Ciocan Ioan, Curcă Const., Cazacu Const., Ciudin Mihai, Cosma Gh., Cosma E., Cazacu Virginia, Crăciun Zinca, Cercel Gh., Cojocararu Const., Cârciu Dumitru, Dimitriu Florica, Dorohonceanu Florica, Dominte Dumitru, David Mihai, Dăscălescu Eugenia, Gherghel Minodora, Gavrilescu Vasile, Grecu Natalia, Groapă Gh., Ghimicescu Virginia, Galinescu Balașa, Goian Ioan, Gherghel Const., Ghiorghiu Krephel Maria, Grigoriu Anton, Grigoriu Ana, Ghiorghiu Maria, Gherghel Const., Grigoraș Zenobia, Hogeia Const., Hogeia Lucia, Heth Ioana, Hizan Vasile, Hanganu Aurelia, Humă Ioan, Hizan Elena, Ilinca Gh., Ioniță Mihai, Irimia Eleonora, Iliescu Ioan, Irimescu Eugen, Idiceanu Gh., Iliescu Gr. Ioniță Vasile, Ioniță Elena, Ispir Elena, Ioniță Dumitru, Ispir Gavril, Iliescu Agata, Iliescu Paraschiva, Ioniță Maria, Luca Gh. Lungu Gh., Laiu Virginia, Marin Anton, Mohoreanu D., Mitru Vasile, Mereuță Gh., Mitru Virginia, Miron Aurelia, Marcovschi Emilia, Mareș D., Mareș Elena, Macovei Teofan, Mihailescu Maria, Mancaș Elena, Maxim Rozina, Munteanu Gh., Mera Cleopatra, Munteanu Neculai, Mihailescu Lucreția, Nițu Ana, Nicolau Victoria, Nuțu Ermil, Negură Maria, Negură Ioan, Nițu Eleonora, Nicolau Aurora, Oprea Dumitru, Olaru Ioan, Olteanu Mihai, Popescu Gh. Podoleanu Laura, Precupanu V-le, Popovici Elena, Papuc Casandra, Popescu Maria, Popescu Const. Popa Florica, Papuc C., Posa Neculai, Posmoșanu Maria, Popo-

vici Felicia, Panaitescu D-tru, Popa Laurenția, Pecec Maria, Pitaru Domnica, Patrașcu Gh., Pădure Const., Popescu Ioan, Popescu Vasile, Posmoșanu Maria, Popescu Maria, Pocitan Veronica, Popa Alex., Popa Olga, Resmeriță Vasile, Răscănescu Const., Reslescu Elena, Serpișanu Traian, Serpișanu Carolina, Stroia Maria, Stroia Ioan, Scripcaru Ana, Săndescu Elena, Secară Elisabeta, Săvescu Aristița, Surica Iacob, Săvescu Alex. Sandu D., Tabacaru Mihai, Teodorescu Maria, Timofte Florica, Toc Const., Trifan Gh., Tărăță Vasile, Vremir Ortansa, Varvara D-tru, Varvara Maria, Vlad Ana, Vlascic Ana, Vasiliu Vasile, Vulovici Elena, Zaharia Neculai.

Actele se vor viza de Revizoratul Școlar și se vor înainta Inspectoratului școlar Piatra-N.

Inspector școlar
V. GABOREANU

Revizor școlar
S. PURICE

PROFESIONALE

Asociația se găsește astăzi proprietară pe pământul de lângă șc. No. 2 băeți din Piatra-N. unde se va construi căminul învățătorilor din jud. Neamț.

Domnul Leon Mrejeriu, în numele Asociației, este în curs de perfectarea actelor de deplină proprietate.

Construcția căminului se va începe în primăvară. Cu începere din luna Noemvrie se vor face reținerile pentru construirea căminului, din salariile colegilor, prin Revizoratul Școlar, așa cum a hotărât adunarea generală a Asociației în August a. c.

În luna Decemvrie a. c. se vor reține abonamentele pentru revista „Școala și Viața” pe anii 1934 și 1935.

Revista „Școala și Viața” No. 3-4 se va primi în curând.

Se primește colaborarea oricărui membru al corpului didactic primar sau secundar, precum și a persoanelor ce sprijină cultura și învățământul primar. Subiectele tratate vor fi în sensul programului anunțat. Articolele vor fi scrise cîteț, pe o singură pagină, în mărimea de $\frac{1}{4}$ coală.

Pentru a se putea publica articolele într'un singur număr al revistei, nu vor fi mai lungi de 4—5 fețe. Recenziile vor fi reduse la 2 pagini. Articolele nesemnate, nu se publică.

Manuscrisele nepublicate nu vor fi înapoiate. Articolele pentru publicat, se vor trimite pînă la 20 ale lunii.

Comitetul de conducere al revistei, își ia angajamentul că va scoate revista un an, oricare ar fi riscurile.

Apelează însă la concursul colegilor înțelegători.

**REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA REVISTEI „APOSTOLUL”
CERCUL DIDACTIC PIATRA-N.**

La această adresă se vor trimite schimbul de reviste, cărți, manuscrisele, recenzile, precum și orice corespondență referitoare la redacția și administrația revistei.
